

Remissvar

Dnr CBM 28/06

Åtgärdsprogram för kornknarr (2006-02-14).

Generellt är åtgärdsprogrammet, med stöd för senarelagd slåtter, restaurering och skötsel av kornknarrsbiotoper och inventeringar av kornknarrar i utvalda områden bra. Det är viktigt att ta hänsyn till artens olika habitatval, med förekomst på vallar på t ex Öland och madmarker i Mälardalen, vid fastställande av målsättningar, i utformandet av stödsystem, och vid planering av inventeringar och utvärderingar av olika åtgärder. I vissa regioner bör fokus ligga på åtgärder och inventeringar på ängsmarker, i andra regioner skall fokus ligga på olika typer av åkermark. Det är viktigt att få en bättre bild av artens förekomst i olika habitat med olika skötsel och hur populationerna utvecklas i dessa områden under kommande år.

Specifika synpunkter:

1) Det är mycket viktigt att artens fortsatta utveckling följs upp och att (som föreslagits) förekomst av arten på strandängar, vallar trädor och andra typer av åkrar dokumenteras i olika delar av landet. Detta bör ske i områden med speciella åtgärder, men som jämförelse även i områden där ingen speciell skötsel eller restaureringsåtgärder vidtagits. Viktiga faktorer att följa upp är typ av gröda (speciellt olika typer av trädor), vegetationstäthet och vegetationshöjd, grödornas skötsel och någon form av uppskattning av fuktighet (avstånd vattendrag?). Detta bör följas upp i speciella inventeringsområden i olika regioner. Det bör också vara möjligt att använda rapportsystemet SVALAN för att undersöka förekomst och habitatval av kornknarrar i en större skala, t ex genom att följa upp rapporter (med habitatkartering) med några dagars fördröjning.

2) Förekomst på trädor av olika typ känns viktigt att undersöka. Omstruktureringen av jordbruket förväntas ge en ökad areal träda. Om faktorer som gör att kornknarrar föredrar trädor (typ av vegetation, läge i landskapet, fuktighet) kan identifieras kan detta var en viktig faktor för att gynna arten i framtiden. Sådana trädor bör kunna ha samma tidsrestriktioner för skötselåtgärder som vallar med "kornknarrsersättning".

3) När det gäller införandet av extensiv slåtter på ängsmark så är det viktigt att betona att effekten av extensiv slåtter (vartannat eller vart tredje år) behöver utvärderas i olika typer av vegetation och i flera områden. Dessa undersökningar måste ske under en lång period för att kunna analysera effekterna av "fleråriga" slåtterregimer. Det är lämpligt att börja inventeringarna i områden innan nya slåtterregimer införs och effekten på andra ängsmarksfåglar (täthet) bör också ingå i undersökningarna. Det finns trots allt en konkurrenssituation (vad gäller ängsmarksarealer) mellan arter som vill ha intensivt hävdade ängsmarker (tofsvipa, sånglärka), arter som vill ha intermediär vegetation (t ex storspov och gulärta), samt kornknarr och andra arter på ängsmarker med högre vegetation.

4) Mer detaljerade undersökningar av häckningsframgång, användande av olika habitat (studier med radiosändare), tidpunkt för första och eventuella andrakullar kan vara viktiga

för att fastställa vilka regioner och habitat häckningar sker, när kläckningen sker och hur reproduktionsframgången är i olika habitat och regioner. Dessa undersökningar är mycket tidskrävande och svåra att genomföra och betydelsen av resultaten bör därför vägas mot kostnaderna (dvs vad pengarna alternativt kan användas till). Tyngdpunkt på studier av ropande hanar förordas, eftersom det bedöms vara det mest realistiska alternativet att följa upp kornknarrspopulationerna och eventuella effekter av olika åtgärder i en tillräckligt stor skala. Ytterligare medel skulle behövas för att genomföra mer detaljerade undersökningar av häckning och habitatval.

5) Det känns osäkert i vilken omfattning lantbrukarna kommer att rapportera att de har ropande kornknarrar på vallar och trädor. Därför bör man överväga att några ansvariga koordinerar rapportering av kornknarr och erbjuder lantbrukare ersättningar för olika skötselåtgärder. Ett alternativ är att under periodens inledning (år 1) se hur omfattande lantbrukarnas ansökningar om ersättningar är, och därefter besluta om medel skall tillsättas för att koordinera rapporter av ropande kornknarrar, information och kontakt med lantbrukare om alternativ skötsel och ersättningar mm. Troligen behövs då ett antal personer som koordinerar arbetet och med fördel skulle samma personer kunna delta i inventeringar och uppföljning i olika regioner. Alternativa kostnadsberäkningar för "koordinatörer" med olika arbetsuppgifter och omfattning inriktning på arbetet bör tas fram och diskuteras.

6) En viktig fråga är vid vilket datum slätter och putsning av ängar, vallar och trädor skall tillåtas. Om man antar att andrakullar är viktiga också i Sverige så bör kanske dessa datum vara ännu senare (alltid 15 september?) än de som föreslås i åtgärdsprogrammet. Om ersättning erhållits för att senarelägga slåttern så bör det vara möjligt att tillåta åtgärder först när kornknarrarna häckat färdigt. En fundering är om generella regler skall gälla på ängsmarker, eller om man kanske också där skall förskjuta slåttern "bara" i områden med kornknarr just det året?

Sammanfattningsvis är åtgärdsprogrammet i stort bra upplagt. Uppföljning av kornknarrspopulationer (kopplat till habitatkarteringar) i olika regioner och habitat är mycket viktigt. Mer kunskap om olika slättereimer och förekomst av kornknarr på trädor är av speciellt intresse. Uppföljning bör även ske i områden utan stödåtgärder och användande av rapporter från systemet SVALAN bör övervägas. Detaljerade studier av häckningsframgång och habitatval (radiosändarstudier) bedöms som mindre prioriterade pga metodproblem och stora kostnader. Möjligen behövs speciella koordinatörer i olika regioner (stor kostnad) för rapportering och ansökningar om ekonomiskt stöd för speciella skötselåtgärder. Datum för tidigaste slätter/putsning bör övervägas, kanske kan ett sent datum (15 september) alltid rekommenderas?

Åke Berg
Centrum för Biologisk Mångfald, SLU
Box 7007
750 07 Uppsala
018/672624
Ake.berg@cbm.slu.se